

reflektor

Aranyeső helyett csillaghullás az olimpián

Nekünk Peking kellett

A XXIX. Pekingi Nyári Olimpiai Játékok megkezdése előtt Schmitt Pál, a Magyar Olimpiai Bizottság (MOB) elnöke – hallgatólagosan a sporttársadalom nevében – a magyar olimpiai szereplést illetően 6 arany-, 6 ezüst- és 6 bronzérem megszerzését tartotta valós elvárásnak. A közvélemény még ennél is jobb szereplést remélt. 10 érem (3 arany, 5 ezüst, 2 bronz) lett belőle.

DÉNES FERENC | reflektor@hetivalasz.hu

Egy ország olimpiai eredményességének megítélésében leginkább a szerzett olimpiai érmek, azon belül is az aranyérmek számát tekintik irányadónak a világ sportjában. Ennek alapján azt mondhatjuk, hogy a magyar sportolóknek összességében csak felerészben sikerült az előzetes elvárásokat

valóra váltaniuk. A sportvezetésben és a sportmédiában nagy a tanácstalanság abban, hogyan is értékeljük ezt a tény. Van, aki csalódott, mások elkeseredettek, de már megszólalt a „szép volt, fiúk, lányok” kórus is.

A közvélemény egyáltalán nem elenséges, ahogy az első nyolc valóban eredménytelen nap után készült felmérés alapján egy közvélemény-kutató fogalmazott: az országban nincs „lincshangulat”. A sportszeretők, a szurkolók manipulálhatók, hiszékenyek és lojálisak, de nem hülyék, ne próbálkozzunk az értékes 46. hely elméletével.

Mit mond a sportszakma?

A nyilvánosságnak szóló közbeszédnél azonban fontosabb, hogy a sportágak vezetői, edzők és sportszakemberek, hogyan értékelik saját teljesítményüket. Itt igazán fontos, hogy a zárt ajtók mögötti beszélgetésekben annak hívják az egyes produkciókat, amik. Ha egy sportolótól, csapattól aranyérmet vártak, arra készítették fel és azt megszerezte, akkor veregessék egymás vállát, ha viszont még dobogós se lett, akkor mondják azt: kudarc. Ma nem tudunk annál többet ártani a sportnak, mint ha elkenjük a problémákat.

Fotók | MTI

Azért se maszatoljunk, mert elég nyilvánvalónak látszik, hogy a vártnál gyengébb szereplésnek alapvetően széles értelemben vett sportszakmai okai vannak. Erre utalt Schmitt Pál is, amikor azzal mentegetőzött, hogy az általa remélt 18 érmet a sportszövetségek által ígért eredményekből számította, méghozzá úgy, hogy a vállalásokat elosztotta kettővel.

Természetesen minden eredményt elért magyar sportolót maximális dicséret és tisztelet illet, de azért jó pár pofont kaptunk. Számos versenyzőnk ranglistavezetőként, címvédőként, világbajnokként érkezett az olimpiára és jött haza üres kézzel. A négy öttusázónk összesített helyezési száma például 89, csak az aranyreményekkel utazó Horváth Viktor fért be az első 20-ba(!). Nem sportszakemberek nehezen értik az olyan nyilatkozatokat, miszerint „fejben nem voltam ott”, „rossz napom volt”, „a szabályok szerint meg kellett ítélni, de...”, és nem elfogadhatók azok a magyarázatok sem, amelyek a ki-

» Az öttusázó Balogh Gábor is nagyot bukott

» A vízipólósok történelmet írtak: Sydney és Athén után Pekingben is kivívták a győzelmet

nai versenyzővel szembeni vereséget a hangos szurkolásra vagy a részben elfogult mérkőzésvezetésre fogják.

Nem bűnbakkeresésre, de alapos sportszakmai elemzésekre van szükség azért, hogy tanuljunk belőle. Bűn lenne, ha a mostani hibák Londonban 2012-ben visszaköszönnének. Csak a sportág által alaposan átrágott tapasztalatokon nyugodhat a következő olimpiai felkészülési ciklus és ennek finanszírozása.

Nagy pénz – kis foci?

Ha egy versenyző a sportági ranglista egyik vezetőjeként utazott Pekingbe, nem azért vesztett, mert otthon az öltözőjében leesik a csempe. Azért is kell a sportszakmai hibákat megkeresnünk, mert kevésbé tűnik valószínűnek, hogy a várt eredmények elmaradásának a közvetlen olimpiai felkészülés állami alulfinanszírozottsága lenne az oka. Az állam sportcélú kiadásai a költségvetés 0,29%-át tették ki 2006–2007-ben, ez értelemszerűen az olimpia évében inkább nőtt, mint csökkent. Ez az arány

kifejezetten magasnak számít az Európai Unió országaiban, leginkább a skandináv országokéhoz hasonlít. A sportért felelős tárca hárommilliárd forinton felüli 2008-as olimpiai támogatásról beszél, ami szintén magas.

Egyes vélemények szerint nemhogy kevés, de bizonyos szempontból túlzott is volt az olimpiai felkészülés közvetlen állami támogatása. Mivel az ágazat mélyben lévő problémáinak megoldására (létesítményépítések, technológiai fejlesztések támogatása, sportorvoslás stb.) nem szánt elég erőforrást a kormányzat, ezért a vélt politikai konfliktusok minimalizálása érdekében a sportpénzeket igyekeztek a minél sikeresebb olimpiai szereplés támogatására összpontosítani – egyes hírek szerint annyi pénzt, hogy a szövetségek egy részének nem is sikerült mindenben hatékonyan felhasználni a rendelkezésre bocsátott erőforrásokat. Az igen strukturált olimpiai támogatási rendszer (létesítményi, kvalifikációs, felkészülési, versenyzési támogatások, olimpiai ösztöndíj és jára-

dék stb.) mellett pedig kifejezetten magasnak tűnhet az olimpiai jutalmazás összege, ráadásul kevésbé differenciált és számos anomáliával terhelt.

A sportágazattal általában, benne a sajátos finanszírozással, persze számos probléma van, amit joggal emlegetnek a sportszakemberek. Például az a tény, hogy Athénhez képest közel egygyeddel csökkent az olimpián részt vevő magyar sportolók száma, nem csupán a kiélezett nemzetközi versenyen hozható összefüggésbe, hanem az utánpótlás-nevelés helyzetével, a létesítményhelyzettel, az orvosi-tudományos háttér leépülésével, az egész sportrendszer működésével.

Rossz sportszerkezet?

A sportágazat teljesítményét jól jellemzi az ágazat bruttó hazai termékén (GDP) belüli aránya. Becslések szerint a magyar sport 0,65%-ot képvisel a GDP-n belül, ha ehhez, mint ahogy a franciák teszik, hozzáadjuk a közoktatásban a testneveléssel kapcsolatban elköltött forintokat, akkor 1% körüli arányt kapunk. Ez arányaiban is kevés – összehasonlítva például Nagy-Britannia 2, Franciaország 1,7 és Németország 1,4 százalékaival –, abszolút értelemben pedig még rosszabb a helyzet, hiszen a brit, a német vagy a francia GDP jóval nagyobb, mint a magyar.

Másrészt viszont a sportfinanszírozás szerkezete, a háztartások, a közösségi és vállalati dotálás arányai nem térnek el lényegesen az európai trendektől, ami alapján állítható, hogy nem önmagában az állami finanszírozás kevés, hanem a sportágazat egésze teljesít alul. Nem lehet (csak) az államtól számon kérni, hogy miért nincs pénze az egyesületeknek, a szövetségeknek. Az anyagi gondok attól csökkennének, ha a sportszervezetek bevételeket hozó szolgáltatásokat kínálnának a gyerekeknek és sportolni vágyó felnőtteknek, hogy a tagdíjakon, belépőjegyeken, nevezési díjakon stb. keresztül előteremtsék a működéshez szükséges erőforrások nagy részét. Hasonlóképpen kell a sportszövetségeknek is kiszolgáltatniuk a tagságukat. A vonzó szolgáltatásokhoz persze korszerű létesítmények is kellenek, amiket viszont valóban nem (csak) magánpénzből szokás létrehozni, ezen a területen tényleg hiányzik az erőteljesebb állami szerepvállalás.

» Európa sok országában a szövetségek a szabadidős sportból származó bevételek egy részét fordítják olimpi-konjaik felkészítésére, amit többnyire edzőtáborozással, ösztöndíjakkal egészít ki a kormányzat. Érdeemes lenne nekünk is elgondolkozni olyan sport-moddell, ahol jobban össze tudjuk kapcsolni a szabadidős sportpiacot és a versenysportot. Ez egyszerre segíthetne a részben az alacsony sportakti-vitásból és az egészségtelen életmódból fakadó egészségügyi problémák kezelésében, és teremtené tágabb mozgás-teret a minőségi sportban.

A pekingi olimpia nem a magyar sport Mohácsa. Több volt benne, és a magyar sportban több is van. Budapesti olimpiarendezés nélkül persze nehéz elképzelni, hogy újra 42 érmet, közte 16 aranyat nyerjen a magyar olimpiai csap-at, mint Helsinkiben tette 1952-ben, de már Londonban is képesek lehe-tünk 10 éremnél többet összegyűjte-ni. Ehhez viszont változások kellene-k.

» A Kovács Kati-Janics Natasa kajakpá-
ros aranyos öröme

A helyzetet jól jellemzi: a magyar csapat úgy utazott Pekingbe, hogy a Nemzeti Sportszövetségnek nem volt elnöke, a sportszakállamtikár már benyújtotta a lemondását, a felkészülési pénzek kiutalása állítólag csúszott, a Nemzeti Sporttanácsról hallani sem nagyon le-hetett az elmúlt években, a MOB körül pedig, kis túlzással, több volt a politikai vita, mint a parlamentben.

Változásokra elsősorban a sporton belül van szükség. Magyarország piac-gazdaság, a gazdasági teljesítmények – olyan-amilyen – versenykörülmények között születnek. A sportágazat is ver-senyez, küzd a gyerekek és szüleik, a középkorúak és idősek szabadidejéért, pénzéért. A sport jó, eladható termék. Aki sportolt, az számos, az üzleti élet-ben is kamatoztatható dolgot is megta-nult, készen áll a versenyre.

Mire várunk?

SZERZŐNK AZ EGYKORI IFJÚSÁGI ÉS SPORT-MINISZTERIUM HELYETTES ÁLLAMTITKÁRA

Illúzió.

A gigantikus mennyiségű vizsgálat és a mérési finomságok ellenére alig akadt fenn sportoló a 29. Nyári Olimpiai Játékokon. A lebukási hullám megelőzte az olimpiát. És nyilván követi is. A mintákat immár 8 évig őrzik.

MORVAI KATALIN | reflektor@hetivalasz.hu
PEKING

A tiltott teljesítménynövelő szerek használata kényes kérdés. Amikor útban Peking felé arról kérdeztük *Tiszeker Ágnes*t, a Magyar Antidopping Csoport vezetőjét, mit szól a francia világrekorder úszó, *Alain Bernard* panaszához, aki szájalmasnak nevezte, hogy még el se kezdődtek a versenyek, de két napon belül kétszer is megvizsgálták, csak mosoly volt a válasz. Végtére is, bizonyítékok nélkül nem állítható, hogy a világgraszoló eredmények nem tiszta eszközök használatával születtek. De a pakliban benne van, hogy a gigantikus számú ellenőrzés ellenére – amely során 4500 vizsgálatot végeztek – lesznek olyanok, akik megüszkák a lebukást. Két fontos, népszerű doppingert már ki tudnak mutatni a doppingel-lenőrök, de a különös fogócskában

változatlanul elől futnak a dopping-szert gyártók és használók.

Az olimpián cirka minden negyedik vizeletvizsgálatnál külön ellenőrizték az EPO-szintet, és nagyjából minden ti-zedik teszt járt együtt vérvétellel. Ebből lehet ugyanis kimutatni a növekedési hormon (HGH) szintjét. Magyarán: az erythropoetin hormontól függ az állóképesség és a vér oxigénszállítá-si képessége, minthogy a vörös vér-testek termelését serkenti, az emberi növekedési hormon pedig összetett hatást fejt ki, egy sor enzim és hormon előállítását segíti, amelyek az izomzat és csontozat növekedéséért felelősek. A dolog persze sokkal bonyolultabb. A szerek hatása megsokszorozódhat, ha megfelelő kiegészítő készítmények-kel, nyomelemekkel együtt használja a sportoló (erről kész kémialeckét adott a *Der Spiegel* olvasóinak a mindent ki-táló mexikói *Angel Heredia* lebukott drogügynök). Ugyanakkor azt a WADA

(Nemzetközi Doppingellenes Ügy-nökség) is elismeri, hogy a legújabb fejlesztésű doppingszereket, mint az inzulinszerű növekedési faktort (IGF) csak „hallomásból” ismerik. „Ez egy macska-egér játék, de most először a macska lehetőségei ugyanolyan szín-vonalúak, mint az egéré” – fogalma-zott *Patrick Schamasch*, a Nemzetköz-i Olimpiai Bizottság (NOB) orvosi igazgatója. A pekingi mintákat ugyan-is lehűtik, és nyolc esztendeig őrzik. A sportolótól levett anyagok – és ezt már *Csen Csiju*, a pekingi olimpiai szervezőbizottság doppingrészelegé-nek vezetője tette hozzá – újra elemez-hetők, amint a vizsgálati módszerek finomodnak. Ez bizony elég idegesítő lehet egyesek számára. Korábban a NOB csupán 30 napig tárolta a negatív mintákat, és a lebukottakat is csupán 90 napig őrizték.

A játékok elején *Jacques Rogge*, a NOB elnöke úgy nyilatkozott, 30-40